

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih ve Ahlâk Eğitimi İlişkisi Üzerine Görüşleri (Sakarya İl Örneği)

Kadir ULUSOY, Yard. Doç. Dr.

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Atıf- Ulusoy, K. (2007). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih ve ahlâk eğitimi ilişkisi üzerine görüşleri (Sakarya il örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5 (13), 155-177. © Değerler Eğitimi Merkezi

Özet- Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin ahlâk ve tarih eğitimi ilişkisi üzerine görüşlerini tespit etmektir. Araştırmanın evrenini Sakarya ilinde görev yapan 103 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler bilgisayarda SPSS paket programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek için aritmetik ortalama (\bar{x}) ve standart sapma (S_s) hesaplanmıştır. Görüş ve değerlendirmeler arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunun anlamlı olması durumunda farkın kaynağını belirlemek ve ikili karşılaştırmalar yapmak amacıyla t-testi kullanılmıştır. Hesaplanan "t" değeri .05 anlamlılık düzeyi için 1.96 olarak alınmıştır. Elde edilen bulgular; sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularını işlerken ahlâki davranışlar kazandırmaya çalıştıklarını göstermektedir. Ayrıca ahlâk konularının sadece Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde verilmemesi gerektiğini ve tarih konularında da ahlâki değerlerin kazandırılabilirliğini belirtmişlerdir. Ancak; kitaplarda ahlâki konular içeren okuma parçalarının az olduğu ve ahlâki davranış kazandırmak için hikâye ve fıkra anlatma yöntemini az kullandıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler- Ahlâk, Ahlâki Değerler, Ahlâk Eğitimi, Tarih Eğitimi.

Giriş

İnsanların iyi ve kötüyü ayırt edebilmeleri, yani ahlâki yargılarının gelişiminde eğitimin önemli bir yeri vardır. Eğitim ailede başlar, çevre ve okulda devam eder. Aynı şekilde ahlâk eğitimi de ailede başlar, okul ile devam eder, bir ömür boyu kişinin çabalarıyla ve çevrenin etkisiyle pekişir ve insan davranışlarına yansır. Okul sürecinde ahlâk eğitiminin amacı,

okuldaki tüm eğitim etkinliklerini tamamlamak, yüceltmektir. Bu iş okul çalışanlarının görevidir, ahlâk eğitimi okuldaki yöneticilerden, hizmetlilere kadar tüm görevlilerin sorumluluğu altındadır. Ahlâk eğitimi için okulun tüm birimlerinin işbirliği içinde çalışmaları önemlidir. Genelde öğretmenlerin davranışları, ahlâk eğitimi konusunda öğrencilere daha çok tesir eder. Bu süreçte öğretmenler, ahlâki eğitimde etkili olan yöntemleri kullanarak öğrencileri yönlendirmelidirler.

Çocuklar dünyaya geldiğinde kalpleri saf ve temizdir. Nasıl oluyor da bu saf ve temiz kalpler ilerde başkalarına zarar verebilen, insanlar tarafından istenmeyen, beğenilmeyen davranışlar yapmaya müsait bir hale geliyor. Toplumun istediği davranışları geliştirmede ve istemediği davranışları önlemede en önemli görev ahlâk eğitimine düşmektedir.

Ahlâk Eğitimi

Ahlâk eğitimi, kişinin şahsiyet ve karakter eğitimidir (Öz, 1959: 17,18). Ahlâk eğitiminin ereği (amacı), insanları ahlâk üzerinde kendi kendine yargılama yapabilecek duruma getirmek olmalıdır. Her insan kendi kararlarını kendi özgür düşüncesi ile verebilmelidir. Öyleyse eğitime düşen görev, insanları kör bir itaate değil, kendilerinin seçebilecekleri bir duruma getirmeye çalışmak; içinde bulunduğu durumları olduğu gibi kabul eden ve verileni olduğu gibi alan insanlar değil, verilene karşı tavır alabilen, özgürce düşünebilen kişiler yetiştirebilmektir (Akarsu, 1982: 18).

Ahlâk ile eğitim arasında çok sıkı bir bağ bulunmaktadır. Çünkü eğitimin amacı kişinin davranışlarını istenen ya da beğenilen yani toplumsal açıdan değer taşıyan yöne doğru yöneltme etkinliklerinin tümüdür. Ahlâk kuralları da doğuştan değil sonradan kazanılan değerlerdir. Çocuk doğduktan sonra, ahlâk kurallarını önce sezer, sonra anlamaya başlar ve daha sonraları da yorumlamaya ve uygulamaya çalışır. Bu da bir eğitim süreci ile gerçekleşir. Buna göre çocuğun ahlâk kurallarına uyması bir eğitimin sonucudur (Binbaşoğlu, 2000: 221).

Coşan' a (1995: 22) göre, ahlâkın eğitimi, yani ahlâkın şahıslara benimsetilmesi çok mühim, fakat çok çetin bir iştir. Çünkü ahlâk kolayca oluşmaz, ahlâkın oluşması için uzun ve itinalı bir eğitim gerekmektedir.

Bireyler ancak eğitim yoluyla ahlâki konulardaki sorunların çözümü konusunda düşünmeye teşvik edilebilir ve en uygun ahlâki tutum ve davranışın ne olduğu konusunda akıl yürütülmeye zorlanabilir (Dilmaç; 1999: 77).

Her toplumun vazgeçilmezi olan ahlâk eğitiminde sadece ahlâk kurallarını söylemek ve öğretmekle ahlâk eğitiminin gerçekleştirilmiş olduğunu söyleyemeyiz. Asıl olan öğrencilerin ahlâki davranışları benimsemesi ve uygulamaya dönüştürmesidir.

Ahlâk Eğitiminde Öğretmenin Yeri

Ahlâk eğitimi konusunda öğretmenlerin fonksiyonu büyüktür. Öğretmenin kişilik özellikleri, öğrencileri ele alış biçimine yansır. Kullandığı disiplin yöntemlerinde, ödüllendirdiği ve cezalandırdığı bir davranışta öğretmenin kişilik özelliklerini görmek mümkündür. Olması gereken öğretmen tipi; anlayışlı, açık fikirli, ahlâki inançlarında ve fikirlerinde gerçekçi davranandır. Bu tip öğretmenlerin, öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdıkları, öğrencilerini yaratıcılık çabaları konusunda destekledikleri ve sorumluluk duygularını geliştirmeye çalıştıkları saptanmıştır (Yavuzer, 1999: 168).

Okulda ahlâk eğitiminde en önemli rolü öğretmen oynamaktadır. Öğretmenlerin ahlâk eğitimi konusunda dikkat etmeleri gereken davranışlar neler olmalıdır?

Bu davranışlara aşağıdaki örnekleri verebiliriz:

- Öğretmen, sözleri ve hareketleriyle, öğrencisine vermek istediği alışkanlıklar ve karakterler için, sevimli ve özlü bir örnek olmalıdır. Öğretmenin söylediği ile yaptığı birbirini tutmuyorsa, bunu öğrenciden de bekleyemez.
- Öğretmen, öğrencilerine ne suç işlerlerse işlesinler itiraf etme ve doğruyu söyleme alışkanlığı kazandırmalıdır. Çünkü doğruluk insanı kötülük yapmaktan alıkoyacaktır.
- Öğrenciler arasında rekabet ve kıskançlığa yer vermemelidir. Onları birbirinden soğutacak ve ayıracak davranışlardan sakınmalıdır.
- Öğrencilere verilecek alışkanlıkların (ahlâk, sağlık, temizlik, düzenli olma ve tutumlu olma vb.) ayrıntılı bir listesi yapılmalı ve öğrencilerin bu alışkanlıklara uymaları sağlanmalıdır.
- Öğrencinin ahlâki hayatını etkileyen diğer bir etken de arkadaş çevresidir. Arkadaş çevresinin kötü etkilerini azaltmak için öğretmen, ders dışında da öğrenciler arasında bulunmaya çalışmalıdır (Öz, 1959: 23, 25).

Ahlâk eğitiminde önemli bir yere sahip olan ödül ve ceza hususunda da öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken konular vardır. Öğretmen tarafından verilecek olan ödül doğal olmalı, zorlamalı olmamalı, herkese verilmeye çalışılmalıdır (Lemlech; 1988: 16). İstenmeyen davranışlar sonunda, kırıcı olmadan ikna yöntemiyle veya olumlu pekiştireçler kullanarak öğrenciler olumlu davranışa yönlendirilmelidir. İstenmeyen davranışların önlenmesi, öğretmenin yönetim becerisine de bağlıdır (Smith; 1990: 25).

Ahlâk eğitiminde öğretmen öğrencilerin yaptığı istenmeyen davranışları gözden kaçırmamalı ve düzeltmeye çalışmalıdır. Bunlara ek olarak öğretmen yeri geldiği zaman derslerde, ahlâk eğitimi vermek amacıyla fıkra, masal, öyküler veya gerçek hayattan kesitler anlatarak, öğrencilerin çıkarım yapmalarını sağlayabilmelidir.

Tarih ve Ahlâk Eğitimi

Tarih, içerdiği konular bakımından en zengin sosyal alanlardan biridir. İçerisinde siyaset, din, ekonomi, diplomasi, sosyoloji, kültür gibi birçok disiplini barındırmaktadır. Bu disiplinler tarih dersini zenginleştirmektedir. Çalışmamızı da ilgilendiren konulardan biri “bu kadar zengin disiplin dallarına sahip olan tarihi neden öğretiyoruz?” sorusudur.

Bu soruya, yaptığımız bu çalışma açısından şu cevapları verebiliriz. “Tarih insanın kendisini, yeteneklerini, ilgilerini, tutum, inanç ve değerlerini tanımasını amaçlayan, bilimsel düşünme yöntemini benimseyen, toplumsal bir varlık olarak insanın yaşamını, davranışlarını inceleyen bir bilimdir” (Paykoç, 1991: 179).

Bu soruya Safran’ın verdiği şu cevaba göre de tarih dersi aracılığıyla geçmişle ilgili bilgi veya inançların geleneksel olarak öğrencilere aşılmasının üç önemli nedeni vardır: Bunlar *i.* miras olarak tarih, *ii.* günümüz dünyasını anlamak için tarih ve *iii.* ahlâk eğitimi için tarihtir. Öğrencilere geçmiş hakkında bir takım bilgiler vermenin güçlü, geleneksel bir nedeni çoğunlukla telkin yoluyla ahlâki kuralların yerleşmesini sağlamak olmuştur. Aslında daha geniş yönleri olan bu amaç (ahlâk eğitimi için tarih), genellikle belirli bir tarihi mirasın aktarımı ile bir arada sunulmuştur. Tarih eğitimi almış olmak çeşitli insan deneyimleri ile ilgili bir takım düşünme yöntemleri kazanmış olmak demektir. Kazanılan bu bilgiler insanlara faydalı hale getirilmelidir. Tarihin, doktrinlerin benimsetilmesi ya da tam ve tartışılmaz ahlâk kurallarının kaynağı olarak kullanımına karşı çıkılmı-

dır. Ancak ahlâki yargıların alıştırmaları yapılmadan tarih öğrenilemeyeceği de düşünülmelidir. Tarih ahlâki yargıyla etrafa yayılır ve onsuz anlamsızdır (Safran, 2006). Öğrencinin, ahlâk bakımından olgun bir vatandaş olacak şekilde yetişebilmesi için, dünyada neyin doğru, neyin yanlış olduğunu öğrenmesi ve içinde yaşadığı toplumu düzeltip ilerletmek istemesi için tarih bilincine de sahip olması gerekir (Montagu, 2000: 59).

Mete Tuncay tarih eğitiminin amaçlarını açıklarken; öğrencilerde bütün insan etkinliklerine karşı bir duygudaşlık uyandırmak, böylelikle yetişmesinin ufuklarını da genişletmek, insan soyunun bir üyesi sıfatıyla geçmişe neler borçlu olduğunu ve geleceğe karşı ödevlerini kavratmak, toplum-birey ilişkisini, doğru örneklerle kavramasına ve adil bir şekilde yetişmesine ve yüksek insan değerlerini benimsemesine yardımcı olmak (Akt:Özbaran,1992: 100) gibi önemli hedeflere de yer vermiştir.

Türkyılmaz'a göre (1962: 33), okullarda tarih dersi ile öğrencilere şunlar verilmeye çalışılmaktadır:

1. Okullarda ilköğretimde tarih “çocuklara iyi örnek vermesi bakımından önemlidir.” Bugün, tarih ders kitaplarımızda, Türk büyüklerini tanıtmak, takdir etmek ve onların olumlu yanlarını benimsetmek için okuma parçalarına yer verilmektedir.
2. Manevi kültür ve ahlâkın kazanılması için tarihin okutulması gerekmektedir.
3. Görüldüğü gibi tarih eğitiminin amacı sadece geçmişteki askeri, siyasi, ekonomik olayları aktarmak değil, öğrencilerin ruhsal ve toplumsal bakımdan gelişmesini, kendisinin ve toplumun yararına beceriler ve değerler kazanmasını da amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın genel amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularını işlerken ahlâki değerleri öğrencilere aktarabilme durumlarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ahlâk ve ahlâk eğitimi ile ilgili düşüncelerini tespit etmektir.

Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler konularını işlerken tarih konuları içinde ahlâki değerleri kazandırmak amaçlarında farklılıklar var mıdır?

2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre ahlâk eğitimine bakışlarında farklılıklar var mıdır?

Bu araştırma şu açılardan önemlidir:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konuları işlenirken öğrencilere ahlâki değerleri kazandırmaya ne oranda önem verdiklerini görmek açısından,
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ahlâk ile ilgili konulardaki düşüncelerini öğrenmek açısından,
3. Ahlâk eğitiminin verimliliğini artırmak açısından.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçlarının hazırlanması, geliştirilmesi, uygulaması ve toplanan verilerin çözümlenmesi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmayla ilgili yazılı kaynaklar incelenmiştir. Araştırma ile tarih konularında ahlâki değerlerin kazandırılıp kazandırılmayacağına değerlendirme yapılmıştır. Araştırma esnasında bayan ve erkek Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüş ve değerlendirmesine başvurulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sakarya ilinde görevli sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini Sakarya ilinde görevli 103 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırma ile ilgili literatür incelenerek ahlâk, ahlâk eğitimi ve tarih eğitimi ile ilgili gerekli bilgiler gözden geçirilmiştir. İncelenen kaynaklardan faydalanılarak ölçme aracı geliştirilmiştir. Hazırlanan anket çalışmasının birinci bölümünde kişisel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise ahlâk ve tarih eğitiminin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Ankette beşli dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Anketi cevaplayanlar görüş ve değerlendirmelerini “Kesinlikle katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Bazen (Kararsızım)”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” ölçütlerinden birini seçerek belirtmişlerdir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan veriler, veri toplama formlarına işlenmiştir. Grupların görüş ve değerlendirmeleri için aritmetik ortalama (x) ve standart sapma (ss) hesaplanmıştır. Görüş ve değerlendirmeler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunun anlamlı olması durumunda farkın kaynağını belirlemek ve ikili karşılaştırmalar yapmak amacıyla t-testi kullanılmıştır. Hesaplanan “t” değeri .05 anlamlılık düzeyinde 1.96 olarak alınmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almak için kullanılan beşli derecelendirme ölçeğinin sınırları şöyledir:

Seçenek		Sınırları
Kesinlikle Katılmıyorum	(1)	1.80-1.00
Katılmıyorum	(2)	2.60-1.81
Kararsızım (Bazen)	(3)	3.40-2.61
Katılıyorum	(4)	4.20-3.41
Kesinlikle Katılıyorum	(5)	5.00-4.21

Bulgular

Bu bölümde sosyal bilgiler konuları içinde işlenmekte olan tarih konularında yer alan savaş, barış, adalet, dürüstlük, düşman(lık), rüşvet, insan haklarına saygı, can ve mal güvenliği, milli birlik ve beraberlik gibi ifadelerin öğretimine yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin t-testi sonucunda elde edilen görüşlerine yer verilecektir.

A. Bu bölümde öğretmenlerin tarih konularını işlerken ahlâki değerleri kazandırmaya yönelik tutum ve davranışlarıyla sorulara verdikleri cevaplar yer almaktadır.

Tablo 1 : Tarih konularında yeri geldikçe öğrencilere adaletli olmayı anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.64	0.51	1.27	0.20
Bayan	44	4.50	0.62		

Tabloya ilişkin erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.64, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.50'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.51 ve 0.62'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu sonuçta anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Aritmetik ortalamalarına göre iki grubunda öğrencilere adaletli olmayı anlattığı görülmektedir.

Tablo 2: Tarih konularını işlerken yeri geldikçe kin ve nefretin ahlâklı insan davranışı olmadığını belirtirim.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.59	0.69	3.23	0.00
Bayan	44	4.06	0.94		

Tabloya ilişkin erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.59, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.06'dır. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.69 ve 0.94'tür. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı çıkmıştır. Erkek öğretmenlerin daha fazla katılım gösterdiği görülmektedir. Aritmetik ortalamaya göre iki grubunda, öğrencilere kin ve nefretin iyi bir davranış olmadığını, anlattığı görülmektedir.

Tablo 3 : Tarih konularını anlatırken yeri geldiği zaman rüşvet ve vurgunculuğun ahlâksızlık olduğunu anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.79	0.40	1.32	0.18
Bayan	44	4.68	0.47		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.79, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.68'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.40 ve 0.47'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" sonucu ($p < .05$)'den büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubunda rüşvet ve vurgunculuk hakkında öğrencileri bilgilendirdiği söylenebilir.

Tablo 4 : Sözüne güvenilir ve sorumluluk duygusuna sahip insanların saygı gördüğünü tarihi şahsiyetlerden örneklerle anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	3.81	1.10	1.66	0.09
Bayan	44	3.43	1.20		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.81, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.43'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 1.10 ve 1.20'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da bu yöntemi bazen kullandığını göstermektedir.

Tablo 5 : Tarih konularını işlerken ahlâki konuları işleyen fıkralar, hikâyeler anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	3.03	1.14	1.68	0.09
Bayan	44	2.63	1.24		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.03, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 2.63'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 1.14 ve 1.24'dür. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da, derslerde ahlâki konuları işleyen fıkralar, hikâyeler anlatma oranı çok düşüktür. Erkek öğretmenlerin biraz daha fazla fıkra ve hikâye anlattığı görülmektedir.

Tablo 6 : Tarih konularında ahlâki davranışlarla ilgili telkinlerde bulunurum.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.40	0.72	1.31	0.19
Bayan	44	4.18	1.01		

Tabloya ilişkin erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.40, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.18'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.72 ve 1.01'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubunda telkin yöntemini yüksek seviyede kullandığı görülmektedir. Ahlâk eğitiminde önemli bir yeri olan bu yöntemin kullanılıyor olması ahlâk eğitiminde baskıcı, dikte edici yaklaşıma göre daha önemlidir. Öğretmenlerin de bu yaklaşımı benimsedikleri görülmektedir.

Tablo 7 : Öğrencilere yaptıkları işlerde dürüst olmalarını anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.69	0.56	1.26	0.20
Bayan	44	4.54	0.62		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.69, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.54'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.56 ve 0.62'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre; iki grubun da öğrencilere dürüstlük kavramını anlattıkları söylenebilir.

Tablo 8 : Öğrencilere kötü alışkanlıklardan kaçınmalarını anlatırım.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.27	0.61	1.03	0.30
Bayan	44	4.13	0.70		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.27, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.13'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.61 ve 0.70'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da, öğrencilere kötü davranışlardan kaçınmaları gerektiğini anlattıkları görülmektedir.

Tablo 9 : Öğrencilerden her zaman iyi davranışlar beklendiğini belirtirim.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.55	0.56	3.22	0.00
Bayan	44	4.13	0.76		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.55, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.13'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.56 ve 0.76'dır. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı çıkmıştır. Erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre daha fazla olumlu katılım gösterdikleri görülmektedir. Aritmetik ortalamaya göre; iki grubun da öğrencilerden iyi davranışlar bekledikleri görülmektedir.

Tablo 10 : İyi davranış sonunda ödül veririm.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	3.62	0.84	1.60	0.11
Bayan	44	3.30	1.13		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.62, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.30'dur. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.84 ve 1.13'dür. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre; erkek ve bayan öğretmenlerin iyi davranışlar sonunda öğrencilere olumlu davranışlarını pekiştirmek için, maddi veya manevi bir ödül verme durumlarının yüksek olmadığı görülmektedir.

Tablo 11 : Tarih ders kitaplarında ahlâki değerlerin anlatıldığı okuma parçaları vardır.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	2.94	1.08	1.76	0.08
Bayan	44	2.54	1.22		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 2.94, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 2.54'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 1.08 ve 1.22'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalama, her iki grubun da tarih konularının işlendiği kitaplarda ve tarih ders kitaplarında ahlâki değerlerin anlatıldığı okuma parçalarının olup olmadığı konusunda kararsız olduklarını göstermektedir. İncelenen bazı ders kitaplarında* görülmektedir ki; ilkökul 5. sınıf ünite dergisinde Osman Bey ve Fatih Sultan Mehmet'in hayatlarının anlatıldığı okuma parçalarında, onların ahlâki davranışlarından bahsedilmiştir. İslâm tarihi kitabında da dört halifenin ahlâki özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu durum kitapların sayfa sayısına oranlanırsa, ahlâki konuları işleyen okuma parçaları yeterince yoktur.

Tablo 12 : Ahlâk konuları sadece din kültürü ve ahlâk bilgisi dersinde işlenmelidir.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	1.93	1.0	1.23	0.22
Bayan	44	1.70	0.79		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 1.93, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 1.70'tir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 1.01 ve 0.79'dur. Bayan öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan “t-testi” ($p < .05$)’ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre; öğretmenlerin büyük bir bölümü ahlâk konularının sadece “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi”nde işlenemeyeceğini belirtmişlerdir. Bu durum; iki grubun da, diğer derslerde de ahlâki değerlerin kazandırılabilceğini düşündüğünü göstermektedir.

Tablo 13 : *Ahlâk konuları tarih dersinde işlenmemelidir.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	1.84	0.97	0.92	0.35
Bayan	44	1.65	1.07		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 1.84, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 1.65’dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.97 ve 1.07’dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan “t-testi” ($p < .05$)’ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalama, her iki grubun da ahlâk konularının tarih dersinde işlenebileceğini savunduklarını göstermektedir. Öğretmenlerimiz tarih konularını anlatırken ahlâk ile ilgili işleniş yapılabileceğini düşünmektedirler.

B. Bu bölümde öğretmenlerin ahlâk ve ahlâk eğitime bakışlarında farklılık olup olmadığına yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 1 : *Ahlâk dışı davranışların cezası kanunlar yoluyla verilmeli, insanlar maddi yaptırım uygulamamalıdır.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.16	0.98	0.51	0.60
Bayan	44	4.06	0.97		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.16, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.06'dır. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.98 ve 0.97'dir. Bayan öğretmenlerin görüşlerinin biraz daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grup, suçların cezasının kesinlikle kanunlar yoluyla verilmesinde aynı fikre sahiptirler.

Tablo 2 : Başkalarının haklarına saygılı olmalıyız.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.84	0.36	1.76	0.81
Bayan	44	4.70	0.46		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.84, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.70'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.36 ve 0.46'dır. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da başkalarının haklarına karşı saygılı olmayı benimsediği görülmektedir.

Tablo 3 : Ahlaklı insan kaba kuvveti en son çare olarak düşünür.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.06	0.99	0.71	0.48
Bayan	44	3.90	1.27		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.06, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.90'dır. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.99 ve 1.27'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan “t-testi” ($p < .05$)’ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da kaba kuvvete karşı olduğu görülmektedir.

Tablo 4 : *Ahlâk kurallarının insanlar üzerinde yaptırım gücü vardır.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	3.93	0.98	1.79	0.76
Bayan	44	4.25	0.75		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.93, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.25’dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.98 ve 0.75’dir. Bayan öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan “t-testi” ($p < .05$)’ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre erkeklerin katılıyorum, bayanların ise kesinlikle katılıyorum seviyesinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 5 : *Savaş çözüm değildir, sorunlar anlaşılabilir karşılıklı saygı ile çözülebilir.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.06	1.03	0.51	0.60
Bayan	44	3.95	1.18		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.06, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 3.95’dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 1.03 ve 1.18’dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan “t-testi” ($p < .05$)’ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalama, tarihin savaşla ilgili konularını anlatan öğretmenlerin çoğunlukla savaşı bir çözüm olarak görmediğini göstermektedir. Saygılı davranarak sorunların çözüleceğini savunmaktadırlar.

Tablo 6 : *Halkın can ve malının güven altında olması, huzur ve barış ortamı içinde yaşaması ahlâki değerlerin korunmasıyla olur.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.49	0.77	1.05	0.29
Bayan	44	4.31	0.88		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.49, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.31'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.77 ve 0.88'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grup da barış ve huzur içinde yaşamının, ahlâki değerlerin benimsenip, uygulanmasıyla olacağını vurgulamaktadır.

Tablo 7 : *Kanunlara, nizamaya karşı gelmiş insanları kanun adamlarına bildirmek vatandaşlık görevimizdir.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.47	0.56	0.37	0.71
Bayan	44	4.43	0.58		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.47, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.43'tür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.56 ve 0.58'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin biraz daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da bu fikri benimsemiş olduğu söylenebilir.

Tablo 8 : *Haklarımıza saygı gösterilmesini istemek ve başkalarının haklarına saygı göstermek ahlâklı insan davranışıdır.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.50	0.59	0.31	0.75
Bayan	44	4.54	0.63		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.50, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.54'dür. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.59 ve 0.63'tür. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre erkek ve bayan öğretmenlerin ahlâklı insanların başkalarının haklarına saygı gösterdiğini benimsedikleri görülmektedir.

Tablo 9 : *Gösteriş, şarlatanlık, israf ve lüks hayata düşkün devlet adamları, ülke için yıkıcı bir unsurdur.*

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.50	0.75	1.38	0.16
Bayan	44	4.29	0.79		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.50, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.29'dur. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.75 ve 0.79'dur. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalama iki grubun da gösterişe, şarlatanlığa, israfa ve lüks hayata düşkün devlet adamlarını, ülke için yıkıcı bir unsur olarak gördüğünü göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nin duraklama nedenleri arasında gösterilen gösteriş ve lükse düşkünlük ve israf konusunda öğretmenlerimiz bu durumun bir ülkenin yıkılışı için en büyük nedenlerden biri olabileceğini belirtmişlerdir.

Tablo 10: Ahlâk eğitimi ile toplumun değer yargıları daha iyi öğrenilir.

Grup	N	x	Ss	t	p
Erkek	59	4.47	0.67	0.81	0.41
Bayan	44	4.59	0.75		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.47, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.59'dur. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.67 ve 0.75'dir. Erkek öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten büyük olduğu için sonuç anlamlı çıkmamıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grup da toplumun değer yargılarının ahlâk eğitimi ile daha iyi öğrenileceğine kesinlikle katılmaktadır.

Tablo 11: Ahlâk eğitiminin verilmesi toplumda huzur ve düzeni sağlar.

Grup	N	x	ss	t	p
Erkek	59	4.23	0.83	2.31	0.02
Bayan	44	4.75	0.48		

Tabloda erkek öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.23, bayan öğretmenlerin görüşlerinin ortalaması 4.75'dir. Grupların standart sapmaları ise sırasıyla 0.83 ve 0.48'dir. Bayan öğretmenlerin görüşlerinin daha özdeş olduğu görülmektedir.

Öğretmen görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla yapılan "t-testi" ($p < .05$)'ten küçük olduğu için sonuç anlamlı çıkmıştır. Aritmetik ortalamaya göre iki grubun da ahlâk eğitiminin verilmesi ile toplumda huzur ve düzenin sağlanacağına inanacakları görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarih konularını işlerken ahlâki değerleri kazandırmak ve ahlâk ile tarih eğitim arasındaki ilişkiye yönelik bakış açılarını ölçmek amacıyla sorulan sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında; on üç maddenin on birine erkek öğretmenlerin olumlu yönde daha fazla katılım gösterdiği görülmüştür. Bayan öğretmenler ise üç maddeye olumlu yönde daha fazla katılım gösterdiği görülmüştür. Bayan öğretmenlerin daha fazla katılım gösterdiği maddeler şunlardır: *“Ahlâk konuları sadece Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde işlenmelidir. Ahlâk konuları tarih dersinde işlenmemelidir”*.

Öğretmenlerin ahlâk ve ahlâk eğitimine yönelik bakışlarında ise erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre on bir maddenin yedisine olumlu yönde daha fazla katılım gösterdiği görülmektedir. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla katılım gösterdiği maddeler şunlardır: *“Ahlâk eğitimi ile toplumun değer yargıları daha iyi öğrenilir. Ahlâk kurallarının insanlar üzerinde yaptırım gücü vardır. Haklarımıza saygı gösterilmesini istemek ve başkalarının haklarına saygı göstermek ahlâklı insan davranışdır. Ahlâk eğitiminin verilmesi toplumda huzur ve düzeni sağlar”*.

Maddelerin çoğuna erkek öğretmenler fazla katılım gösterse de, genelde tüm maddelerin aritmetik ortalamalarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin tarih konuları işlenirken ahlâk eğitimi de verilebileceği yönünde görüşleri tespit edilmiştir. Ankete katılan öğretmenlerimizin ahlâk eğitiminin verilmesi konusunda duyarlı oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerine göre; ahlâk konularının sadece “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi” dersinde değil diğer derslerde de verilebileceği görülmektedir. Öğretmenler, tarih konularının daha iyi anlaşılabilmesi için kitaplara konulan okuma parçalarında ahlâki değerlerin anlatıldığı metinlerin az olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerimizin tarih konularını işlerken ahlâki değerleri öğretmeye çalıştıkları söylenebilir. Özellikle savaş, barış, insan hakları, adalet gibi konularda oldukça duyarlı oldukları görülmüştür.

Öneriler

Ahlâki öğretilerin öğrenciye kazandırılabilmesi için tarih ders kitaplarında menkıbelere, fıkralara, özdeyişlere vb. anlatımlara yer verilmelidir.

Öğrencilere “şunları yapmamalısınız, bunları etmemelisiniz” gibi söylemler yerine telkin yöntemiyle, örneklerle ve empati kurdurarak anlatma gibi çeşitli yöntemlerle ahlâki değerlerin öğretilmesi kolaylaştırılabilir ve bilgilerin kalıcı olması sağlanabilir. Kötü davranışları, ahlâksızlığı önlemek için “kötü ve ahlâksız davranışlar yapmayın” demek yeterli değildir. Öğrenciye erdemi, iyiliği, güzel davranışları anlatıp, öğrencilerin o davranışları günlük hayatta uygulamalarını sağlamaya çalışmalıdır ve bu şekilde yönlendirmelidir.

İyi bir ahlâk eğitimi verebilmek için öğretmen ile öğrenci arasında karşılıklı sevgi, saygı ve güven oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Tarih ders kitaplarında, öğrencilere düşmanlık, saldırganlık ve ayrımcılık aşılacak ifadelere yer verilmemeye çalışılmalıdır.

Tarih konularında devlet adamlarının özellikleri anlatılmaktadır. Geleceğin devlet adamları olacak olan öğrencilere; “başarılı olmak, lider olmak veya zirveye çıkmak için, başkalarına karşı kırıcı, yıkıcı ve aşağılayıcı olmamak gerektiğini” anlatmak gerekir.

Tarih konuları işlenirken öğrenciye verilecek ahlâk eğitimi ile onlara verilecek olan erdemli yaşama bilinci, onların başkalarına vereceği zararı önleyecektir. Böylece birbirine saygılı, bilinçli, maddi ve manevi değerlerine sahip çıkan bir nesil yetiştirilecektir.

Kaynakça

- Akarsu, B. (1982). *Ahlâk öğretileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Ailede ve okulda eğitim sorunları*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Coşan, M. E. (1995). *Ailenin ahlâk kılavuzu*. İstanbul: Seha Yayınevi.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlâki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enst. İstanbul.
- Lemlech, J. K. (1988). *Classroom management*. Newyork: Longman Inc.
- Montagu, A. (2000). *Çocuklarınıza ahlâki değerleri nasıl kazandırabilirsiniz?* (çev: R. Öncül). İstanbul: MEB.
- Öz, S. N. (1959). *Türk çocuğunun ahlâk eğitimi*. İstanbul: Çeltüt Basımevi.
- Özbaran, S. (1992). *Tarih ve öğretimi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Smith, R. (1990). *The effective school*. Lancaster: Educational Pub. Ltd.
- Türkyılmaz, Ş. (1962). *Özel öğretim metotları*. Ankara: Yeni Matbaa.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

***İncelenen ders kitapları**

- Kara, K. (1998). *Liseler için İslâm tarihi*. İstanbul: Önde Yayıncılık.
- Serhat Basamak Ünite Dergisi, 5, s.1, İstanbul: Tarihsiz.
- Üner Ünite Dergisi, (1995). 5 s.1, Ankara: Üner Yayıncılık.

The Views of Social Studies Teachers on History and Moral Education (The Case of Sakarya)

*Kadir ULUSOY, Assist. Prof. Dr. **

Adiyaman University Education Faculty

Citation- Ulusoy, K. (2007). The views of social studies teachers on history and moral education (The case of Sakarya). *Journal of Values Education - Turkey*, 5 (13), 155-177. © Center for Values Education.

Abstract- The aim of this investigation is to identify the views of the social studies teachers on the relationship between moral and history education. The investigation consists of 103 social studies teachers who are on duty in the city of Sakarya. The data in computer has been estimated by using SPSS packet program. In order to determine the views of the teachers of social studies; arithmetic average were calculated. In the case of receiving meaningful analysis of variance consequence, to determine the source of difference and to compare the difference between two of them, the test named "t" is used. For the level of meaningfulness calculated as .05 value of "t" is taken 1.96. The obtained results show that the social knowledge teachers spend their efforts to provide their students, to have crucial ethic behaviors. Also, they indicated that the subjects of ethic must not be given only in the course of "Culture of Religion and Ethics" but also in the course of history. But, it has been observed that, there is deficiency of method, using both in telling stories and passages.

Key Words- Moral, Moral Values, Moral Education, History Education.

* **Address for correspondence-** Kadir Ulusoy, Adiyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Adiyaman / Turkey. **E-Mail:** ulusoykadir@gmail.com